

Régészeti talajtani és növénytani módszerek kombinált alkalmazása egy középkori település mezőgazdaság-történeti kutatásában

Kovács Balázs

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi mérnök, alapszak

Témavezetők: **Dr. Pető Ákos**, tanszékvezető, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási tanszék

Dr. Saláta Dénes, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási tanszék

A „Folyó, táj és település a középkorban: tájrégészeti, környezettörténeti és lelőhelydinamikai kutatások a Körös-vidéken” elnevezésű projekt keretében végeztem kutatásomat, amelynek célja, hogy feltárjam a középkori ember és a korabeli természeti környezet kapcsolatát. Ennek a kutatásnak során a tájrégészeti és környezettörténeti megközelítések összekapcsolásával próbálunk választ találni arra, hogyan alkalmazkodtak a középkori közösségek a folyószabályozások előtti Magyarország ártéri területeihez, hogyan formálták a középkori közösségek a tájat és hogyan reagáltak a környezeti változásokra.

A kutatásom egyik célkitűzése az volt, hogy régészeti növénytani vizsgálattal jellemezzem az egykori Vátyon település (Kis-Sárrét) középkori emberi közösségének termesztett növényekhez, valamint természeti környezethez való viszonyát. A másik cél pedig egy módszertani kísérlet megvalósítása volt, amelynek keretében célzott, minimális bolygatást jelentő talajfúrásokkal kívántam régészeti növénytani szempontból feldolgozható mintákhoz jutni. Ennek a megvalósításához a régészeti talajtani és a régészeti növénytan módszereit ötvöztem és hívtam segítségül.

A lelőhelyről készített magnetométeres felmérésen megjelölt gödörobjektumok helyét a terepen centiméteres pontossággal mértem vissza, majd validáló fúrásokat végeztem. Ennek célja az volt, hogy a későbbi mintázás tényleges gödörbetöltéseket, azaz az egykori település életéhez kapcsolható hulladék és debris anyagot célozza. Összesen 10 db gödörobjektum fúrását végeztem el, amelyek közül 9 esetben tudtam egyértelműen alátámasztani a beásás meglétét. A fúrások során kiemelt magmintákat a régészeti talajtani vizsgálatokhoz használt módszertani alapelveket figyelembe véve írtam le és értékeltem.

A gödörobjektumokból kanálfúró segítségével mintát gyűjtöttem. Az antropogén üledékmintákból flotálással tártam fel a szenült karpológiai maradványokat. A mikroszkópi vizsgálat során összesen 22 taxon 401 db archaeobotanikai maradványát különítettem el és határoztam meg.

A módszertani kísérletről elmondható, hogy a célzott, minimális bolygatással járó mintavételi eljárás alkalmasnak arra, hogy régészeti feltárás hiányában is értékelhető mennyiségű és minőségű régészeti növénytani anyagot lehessen kinyerni egy adott lelőhelyről. A régészeti növénytani elemzés pedig rámutatott arra, hogy Vátyon középkori lakói kölest, tönkölybúzát és kenyérbúzát, és vélhetően borsót termesztettek és fogyasztottak. A megtalált gyomfajok mind az egykori szántóföldek növényi közösségeit jelenítik meg. Vizsgálat sikerült adatokat szolgáltatni a középkori Kis-Sárrét mezőgazdaság-történeti és táplálkozástörténeti viszonyainak jobb megértéséhez.